

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orationvm Marci Tvl. Ciceronis

Accesserunt breues animaduersiones ex doctissimorum hominum
commentariis, quibus ita loci permulti explicantur, vt vulgo receptæ
lectionis vbique ratio habeatur

Cicero, Marcus Tullius

Lvgdvni, 1586

Ad populum et equites Rom. antequam iret in exilium oratio

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-343](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-343)

Et bis triumphalem? Carere debet omni uitio, qui in alterum paratus est dicere: is demum maledicit, qui non potest merum ab altero audire. Sed tu omnium mēsarum afflecta, omnium cubiculorum in prima etate pellex. Et idē postea adulter, omnis ordinis turpitudinis es, et civilis belli memoria. Quid enim grauius pati potuimus, quam quod te incolumem in hoc ordine uideamus? Desine bonos petulantissima

P. 27 confectari lingua: desine morbo procacitatis isto uidi facere unumquemque moribus tuis estimare. his moribus anicis tibi facere non potes: uideris uelle inimicum habere. Finem dicendi, P. C. faciam. saepe enim grauius uidi offendere animos auditorum eos, qui aliena flagitia aperte dixerunt, quam eos, qui commiserunt. Mihi quidem ratio habenda est, non quid Sallustius merito debeat audire, sed ut ea dicam, si qua ego honeste effari possim.

AD POPVLVM, ET

EQVITES ROM. ANTE-
QVAM IRET IN
exilium

ORATIO.

Et hæc falso est Ciceroni adscripta.

Quando inimicorum imperium propulsare, ac propellere cupistis, defendite nunc uniuersum, qui, ne omnes concideretis, ardore, ue flamma conflagraretis, mei capitis periculo non dubitauit providere. Nam, quem uirtutis gloria cum summa laude ad caelum extulit, eundem inimicorum inuidia

dia indignissime oppressum deprimit ad supplicium. Si liberum conceptam dulcedinem animo inclusam continetis, nolite eo uelle carere, qui clarissimam uestram procuratorem sibi esse duxit. Est enim liberale officium, serere beneficium, ut metere possis fructum. Fidei conducit, in loco debitum retribuere. Illic enim animi uoluntas propensa comprobatur, hic memoria collaudatur. Itaq; si omnibus graue seruitutis iugum esse debet, in libertate educatis, sit is uestris animis acceptissimus, qui à uestro corpore iugum acerbissimum repulit seruitutis. Et, si maiores uestri eos imperatores, qui militum uirtute hostium fregerunt furorem, iucundissimo fructu libertatis reconciliato, non solum statuis dignos putauerunt, sed etiam aeterna triumphi laude decorarunt: tum nos cum consulem, qui non militum praesenti fortitudine, sed sua eximia animi uirtute hostilem ciuium mentem senatus auctoritate uindicauit, existimate uobis retinendum in ciuitate esse, Si quae beneficia singulis ciuibus, priuatimque dantur, ea solent iis esse fructuosa, à quibus sunt profecta iure, & merito possam ego uos ad defensionem meae salutis adhortari, quos conseruari uniuersos. Nam neq; maius est defendere unum, quam populum: neq; uerius à singulis, quam ab omnibus repetere officij praemium, & fructum: propterea quod in unius periculo saepe contentio parua est, ut leuis sit labor defensori sustinendus: in reipub. insidiis, quo firmitus est, quod oppugnatur, eo paratiores sunt inimici, ut iis sine magna sollicitudine, industria, uirtute non queat resisti. Et singulorum opes saepe sunt tenues, & infirmae ad gratiam referendam, ut opitulari bene merentibus non queant, si maxime cupiant: uniuersorum auxilium eo plurimum prodest, quod firmioribus opibus est nixum. Iure igitur, quoniam & ma-

ior impensa in patriam officij facta est, quam in priuata sit
 defensione, & plus à nobis presidij, quàm à cæteris opis ad
 salutem potest afferri: uos obtestor, quos mihi & debere,
 & posse intelligo opitulari. Non conuenit enim, cum ego
 ad promerendum officium tam fuerim expeditus, uos ad
 referendam gratiam esse tardiores: ne, cuius amplitudinẽ,
 ac gloriã laude, atq; honoribus amplificare debeatis, eius
 incolumitatem, & salutem deserendam existimetis. Etenim
 errat, si quis arbitratur M. Tullium idcirco in capitis pe-
 riculum uocari, quod deliquerit aliquid, quod patriam læ-
 serit, quod improbe uixerit. non citatur reus audacia: uir-
 tutis reus citatur. non accusatur, quod temp. ut oppugna-
 rit, sed quod homo nouus perniciosum nobilium restinxe-
 rit furorem. Non obest mihi turpis, & nocens, sed hone-
 stissime, laudatissimeq; acta uita. non odio bonorum, sed
 inuidia premor malorum. intelligunt homines tot, & tam
 præclaris testimoniis, monumentisq; uirtutis comparatis,
 M. Tullio, dum sit incolumis, fore uoluptati. idcirco uitam
 eripere cupiunt, ut cum spiritu sensum quoq; adimant in-
 cunditatis. Nonne igitur indignum est, eos præmiis meis
 inuidere, qui uirtute certare uoluerunt? eos in contem-
 tionem honoris uenire, qui officiis se superari æquissimo ani-
 mo tulerunt? Si dulcis est gloria, consequere uirtutem, noli
 abdicere labores, petere honorem. honorem dico: immo ue-
 ro famam, fortunas, familiã, liberos, caput, corpus, ipsum
 deniq; sanguinem, & animam. Cedo inuitus de repub. cedo
 oppressus de fortuna, de dignitate: discedo à republica, ui-
 ctus audacia malorum. Liceat manere, si non illi M. Tul-
 lium custodem urbis, defensorem omnium, patrem patriæ,
 at certe reliquias Tully: liceat in conspectu ciuium, in hac
 urbe, quam ex paricidarum faucibus eripuit, remanere,

icta omnium, fana deorum, uniuersam uidere periculo liber-
 tam suo ciuitatem: liceat ex hac flamma euolare, præ-
 sertim qui illud impium incendium perditorum hominum,
 lacrymis potius meis, quam sanguine uestro restingui ma-
 lui. Neq; enim peto, ut mihi detis uitam: sed datam repeto
 ut reddatis. Si meministis, quod dedi, uos non debetis obli-
 uisci, sed retribuere, quod debetis. Vos uos obtestor, dij im-
 mortales, qui me a menti lumina prætulistis, cum consen-
 sum extinxi coniurationis, arcemq; urbis ab incendio, ac
 flamma liberaui, liberosq; uestros e gremio, & complexu
 matrum ad cædem, & cruorem non sum passus abstrahi.
 Num igitur potest fieri, à clientibus ut recipiar, cum, à qui-
 bus debeam retineri, reuocare instituant? Socij quo fugiant,
 cum aditus custodi patriæ præclusus sit? quomodo spes sa-
 lutis reliquis residebit, cū ciuibus præclusa sit expectatio
 incolumitatis? pax, & concordia extraneis gignetur, cum
 iam domesticis non insideat, sed publice prouidenti eri-
 piatur? Nam quid ego improborum facta renouem ora-
 tione, ut redintegratione illius coniurationis animos uul-
 nerem uestros? Auxilium ab alienis efflagitabo, cum ciues
 uestros deseratis? sociorum innocem subsidium, cum ciui-
 bus interclusum sit præsidium? quam colere gentem nunc
 instituum? utrum ut custos accipiar, an ut proditor exclu-
 dar? si ut conseruator, uestra erit ignominia: si ut oppu-
 gnator, præcisa erunt omnia. Itaq; quod putauit fore gan-
 dium, id existit exitium. Si, Quirites, eundem in cæterorū
 periculis haberemus animum, quem in nostris difficultati-
 bus, & pro innocentissimo quoq; propugnare, & nocen-
 tissimum quemq; oppugnare, nobis utilissimum esse arbi-
 traremur: & si cum optimi cuiusq; rebus aduersis nostrā
 salutem, cum deterrimorum hominum secundis nostrā pe-

ricula putaremus coniuncta, frequentes profecto talibus
 conatibus obuiam ire niteremur: neq; partim innocentia
 freti, partim nobilitate nixi, partim potentia, ac multitu-
 dine amicorum fulti, cum per facile existimaremus aduer-
 sariorum uim, ac factionem à nobis repelli posse, subito ipsi
 simili periculo circumuenti in nostro euentu aliorum re-
 miniscentes casus, iure id nobis accidere nequidquam que-
 reremur. Quis enim est, Quirites, qui nunc cum inimico-
 rum nostrorum uim atq; uolentiam perspiciat, quiq; no-
 strum ipsum periculosissimum casum recognoscat, qui non
 sibi, ac suis diffidat fortunis? Quo enim se satis tutum ar-
 bitrabatur praesidio uirtutis, & gloria? at ea nos ipsa hoc
 tempore oppugnant. multitudine amicorum? aperuerunt
 non fortes esse se amicos, si in eorum potestate nostra sita
 salus non est. paucitate inimicorum? at id non in ipsis, sed
 in aliorum uoluntate positum est. nam non satis est, ne cui
 iniuriam facias, prouidere, si tamen sunt uoluntarij ini-
 mici, qui tuis praemijs te oppugnent. Atq; cum haec omnia
 omnibus sint grauiora, atq; acerba, tum uero nobis mi-
 sera, atq; intoleranda, quorum & officia in rempub. recen-
 tissima, & incommoda ob rempublicam frequentissima,
 in familia uersantur. Nunc, si eadem condicio discepta-
 tionis proponetur, aequi auditores adhibebuntur, aures
 non obtusa criminatione, sed uacuae praebentur: qui
 sunt affecti summum gradum honoris, non despoliabun-
 tur honore: qui sperant, facilius, & procliuius ad laudem
 nobilitatis peruenient. Quamobrem nolo, me duce, supplic-
 eij uos ad fraudem deduci, ut ego ad pristinum statum re-
 cidam casus. Nunc igitur, si lingua est concertandum, in-
 nocentia uirtute fretus supero: si facta compensanda sunt,
 conferamus aequitatem: si uolentiae impetu opprimimur,

cedam pro omnibus unus tribunio furori; quoniam labore pro cunctis ferre consuevi. Si igitur aliquo tempore ijs hominibus consulistis, quorum animus est religionis pietate defunctus; debetis mihi quoque prospicere, qui numini deorum consecratum, sartum tectum ab omni periculo conseruavi, & nos ut tutam, tranquillamque fortunam traheretis, mea perfecit uigilantia. Nam, me, quem paullo ante fortuna crexerat ad gloriam, uirtus extulit ad laudem, populus tribuit honorem, eundem tribuni furor exagitatus depulit ad calamitatem. Et quoniam animaduertistis illam conspirationem cōflatam ita esse restinctam, ut nulla scintilla compareat incendij, uos quoque tribunitiam sedate temeritatem. Qui nunc se mihi inimicum ostēdit, se prius esse uestrum professus est inimicum. ne rei crudelitas experrecta in me, in uos conualescat, & calamitas remorata longius serpat, atque progrediatur, præcauete. Nunc uel solus delectus ad calamitatem, uel primus uocatus ad tale periculum, omnium animos iure debeo commouere. Omnia sunt immutata. manus ad demonstrandam religanter iniuriam: lingua inciditur ad deplorandam calamitatem: animus præcluditur ad exponendam rei indignitatem: humilitatem generis obijciunt nobis, qui nouam rationem suscitant, ueteres maiorum obterunt laudes. Sed quid ego plura de illorum aut in me maledictis, aut in uos scelerate loquar factis? quorum cognita improbitas, me tacente, coarguitur turpitudine uitæ: ut de ijs non sit necesse inimicos prædicare, de quorum scelere ne amici quidem, aut ipsi possunt negare. Vos ego appello, quorum de me maxima est potestas: apud uos loquor de mea calamitate, quos habui semper innocentiam, & uirtutis meæ testes. Igitur ex ciuitate bene meritis de republ. ciuis exturbatur? innocens expellitur?

tur? Consularis homo, non minimis facultatibus usus, quōdam amicorum multorum presidio munitus, nunc partim ab inuidis, partim ab inimicis circumuentus eget indigne? huic si opem non tuleritis in periculo capitis, uos credo, retinebitis uestram libertatem? qui neque tanta ualeatis auctoritate, neque tantorum officiorum impensam egistis in patriam. Mibi credite, hoc in uno incommodum confirmatum, multorum infirmabit incolumitatem: & si initio non erit refutatum, impune ad omnium perniciem conualescet. Proinde aut in meo periculo salutem integram prestate communem, aut in uestris hoc idem incommodum exspectate fortunis. Nemo tam perditam auctoritate, tam facinorosa inuentus est uita, qui, cum de scelere fateretur, non tamen sententijs prius iudicum conuinceretur, quam supplicio addiceretur. Ego repente ui tribunitia correptus, non modo loquēdi libere in iudicio, sed ne consistendi quidem in ciuitate habeo potestatem. Eijcior non solum sine teste, sine indice, sine crimine, sed sine etiam scelere, sine accusatore. Hostibus in bello qui dissident uoluntate, dimicant armis, uitam quotidie oppugnant in ipsa acie cum præliantur, licet loqui, licet disputare: mibi in pace ciui, qui perditorum hominum fregi furorem, pro fortunis meis apud uos loqui non licebit? serui, qui ad supplicium cæsi uerberibus, trahuntur, apud eos sepe disputant, quos necare uoluerunt: ego cōsularis apud uos non loquar, quos cōseruauit? Tacebo, si necesse est, tacebo, inquā, animo æquo, quoniā uirtus mea, me tacente, agit causam meā. Itaq; ut ego in concione mea nihil ponam de rebus meis gestis, tamen in animis, & memoria uestra largiter relinquam. isti modo uideant, qua ratione hanc inultam meam fugā ferre possint. Etenim, si a me, isti existimant, Lentuli mortui

for

fordes, si Catilina notissimus furor, si amentia Cethegi, si luxuries, ac supra Cassij pœnas repetit, profecto istis h-
 ra nulla, eieſto Tullio, uacua periculo, aut periculi exspe-
 ctatione relinquetur. Itaq; illi in dies non meis insidijs, quæ
 nulla a me paratur, sed suorum scelerum conscientia cru-
 ciati, mihi absenti, & populo Rom. pœnas dabunt. Quas
 ob res ego inimicorum amentia, cupiditatiq; paucorum,
 omnium salutis causa decedam: neque eo deducar, aut pro-
 gredi patiar, ut opera mea manus inter uos conferatis, ca-
 desq; ciuium inter se fiat: multoque potius ipse patria, li-
 berisq; meis carebo, quam propter unum me uos de fortu-
 nis uestris, reiq; publ. dimicetis. Sic enim ab initio fui ani-
 matus, ut non magis me mea causa putarem esse natum
 quam reipub. procreatum. Sed illuc queror, quod non iam
 ad unius perniciem, sed ad uniuersorum instruitur calami-
 tatem; conqueri, commiserari, dicere, expurgare, suspicio-
 nem dimouere, crimen diluere non licere; ore oppresso, cer-
 uices esse præbendas: quæ tamen omnia iam non sunt tam
 calamitosa, quod mihi sunt subeunda, quæ pernicioſa, quod
 in remp. sunt introducta. Quamobrem statutum est, atque
 decretum, in his temporibus ciuitatis omnia perpeti, quæ
 uolet furor libidinosus. Vim uolunt afferre? præsto sum, ei-
 cere uolunt? exeo, indicta causa. nolunt audire? causam
 non dico. aliud quidpiam conantur? agant: nihil duri, nihil
 acerbi mihi erit, quod rempubl. tutabitur. Non enim illis
 uictus cedo, sed incolumibus uobis me condono. Neq; enim
 mors miseranda est, quæ ob remp. capitur: neque exsilium
 turpe, quod uirtute suscipitur: cum præsertim nonnullam
 hæ pœna habeant in se consolationem. Nam, uitam si eri-
 piunt, non adiment gloriam immortalem: si exsilio multa-
 bunt corpus, non animum a repub. remouebunt. Nã ubiq; q;

ero, hac cogitabo, hac semper cura mea erit: meq; uobis
 ereptum, non a uobis repudiatum existimabo. Illud ab uni-
 uersis postulo, petoq; si dum in ciuitate manere licitum est,
 nemini iniuste periculum creauit, nemini innocenti sui ca-
 lamitati: si omnibus auxilio, praesidioq; esse consueui, pluri-
 mosq; in hac ciuitate sum tutatus, uti uos liberos meos in
 uestram fidem recipiatis, eosque defendatis, neue inimicos
 meos in familiam nostram longius progredi patiamini:
 utique, siue hinc abiero, siue ero hic oppressus, ea maneat
 opinio, & existimatio, quae uirtute parata, non quae infeli-
 citate illata est. Nunc ego te, Iupiter optime, maxime, cuius
 nutu, ac ditione sola terrarum gubernantur, teq; particeps
 conubij, socia regni, regina Iuno teq; Tritonia, armipotens,
 Gorgonophora, Pallas, Minerva, ceterique dii, deaeq; im-
 mortales, qui excellenti tumulo ciuitatis sedem Capitolij in
 saxo incolitis constitutam; ut non solum cunctam intueri,
 sed etiam tueri possitis ciuitatem, a quorum ego quondam
 altaribus impiam manum ciuium remouui, a quorum tem-
 plis meo periculo, funestam facem repuli, ne illustrissimum
 orbis terrarum monumentum cum principe omnium ter-
 rarum occideret ciuitate: teque Iupiter Stator, quem uere
 huius imperij statorem maiores nostri nominauerunt, cuius
 in templo hostilem impetum Catilinae repuli a muris,
 cuius templum a Romulo uictis Sabinis in Palatij radice cum
 uictoria est collocatum; oro, atq; obsecro ferte opem pariter
 reip. cunctaeq; ciuitati, meisq; fortunis: resistite tribumitio
 furori, fauete innocentiae, subuenite solitudini, miseremini
 senectutis: nolite eum supplicem a uobis abstergere, & ex-
 cludere, qui in suo magistratu funestam facem a uestris re-
 pulit templis. Si C. Mario auxilio fuistis, quod in cluio
 Capitolino improborum ciuium cadem fecerat: si P.

Scipioni, quod Annibalis furibundâ mentem à uestris repulit templis: si denique Cn. Pompeio, quod terra, marique hostes reddidit pacatos: sic nunc in meis calamitatibus aliquam ferre opem diuinam, ut sepe maiorum in periculis fecisti: sic nunc in meis miseriis diuinû aliquod auxilium, & nume ostendite. Deinde uos, quorum potestas proxime ad deorum immortalium numen accedit, oro, atq; obsecro, quibus sigillatim sepe supplex ad pedes iacui: ut eû, quem singuli stratum, atq; abiectû subleuastis, nunc uniuersi conseruatum uelitis. Si neminem umquam uestrum lesi, si nemini innocenti obsui, si etiam e contrario, ut quisque auxilium meû desiderauit, opè ferre nõ dubitauit: si deniq; quacumque administravi, ex uestra auctoritate, & patrum conscriptorum uoluntate feci, si malui inimicorû cupiditatem quam reipû, & legitimæ auctoritati penas sufferre: ut exstimetis ex illo crudelissimo inimicorum impetu ereptum, in antiquum statum dignitatis restitui cõuenire. Sed quoniã neque mihi libere loquendi, neque uobis clementer audiendi, neque omnino indicandi, paucorû furore, & audacia facta est potestas, sed oppressa est resp. armis, metu debilitata seruili, ut liberû spiritû ducendi nullam habeat potestatem, cedam inermis armatis, innocens nocentibus, priuatus furibundo magistratu. Neque enim Q. Metellus quidquam de uirtute sua detraxit, quod cessit L. Saturnino furenti: neque C. Cocta, quod Q. Varroni trib. pleb. inferiore genere orto, cedendum putauit: neque C. Martius, qui quantas res gesserit, uestra uobis libertas indicio esse poterit: neque uero M. Tullius suum animum uestra ab alienauit potestate, cû præcipuum uobis obsidè sui animi, uestram reliquerit libertatè. Quamobrem testor deos, deasque omnes immortales, uestrasq; maxime mètes, me non uitæ turpitudine, non

pro

pro magnitudine scelerū, non propter reliqua atatis infamiam, pœnas iure, & lege persolvere: sed propter uirtutis inuidiā, propter incundissimā ingenij laudē, propter magnitudinem rerū gestarū, crudelissime ciuitate priuari. Quod si idem accidit Q. Cepioni, si Mancino, si Rutilio, mihi quoq; hoc accidisse non magnopere erit mirandum: cum praesertim nō generis antiquitate, sed uirtutis ornāmētis summā laudē sim consecutus. Nūc ego uos, equites Ro. obtestor, quorū uirtute nomē Romanū uictoriā cū laude possidet cōiunctā, quorū factis gloriātur ciues, letantur socij, gemūt hostes: ut, si ergā uos omni tēpore optime sui animatus, si mea pericula neglexi, dū timorem à patria propulsarem, si aequē liberis uestris prospexi, ac uos parētibus consuectis: ut nūc me uelitis uestris opibus defensum, incolumē in hac ciuitate retinere: quæ cū à scelerata coniuratione esset incensa, meo ductu, ac labore restincta est: nec patiamini me à liberis meis abstractum, à coniuge abreptū, ab aris, focisq; innocentē proiectū uitam degere in exsilio, miserimi mortalis casum subire. Proicitur Tullius in exsiliū: itaq; nimirū innocens ab inimico, religiosus à scelerato, beneuolus huic ciuitati ab hoste. O misera uita ratio, quæ tandiu resides in uoluptate, quādiu fortuna poscit libido! egone inimicus huic ciuitatis? quāobrem? quia inimicos necaui, egone hostis? quid ita? quia hostes interfeci. En cōdicionē huius tēporis. ante a gloria, & laude dignissimi ducebātur, qui hæc perfecērūt: nūc scelerati, & paricidæ esse dicuntur, qui hæc administrārūt. sint sane scelerati: superet istorū uictoria, si modo uictoria appellanda est, in qua ciuitatis inest luctus: habeāt hęc palmā ex innocētis cruore: tātū à uobis illud, equites Ro. peto, & rogo, ut, quæ sæpenumero uestra laude cohonestastis, eūdē in dubiis uita periculis uestra uirtute cōseruetis.

FINIS.